

## ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН ПРЕЗ 2019 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

### Оценка на бедността

През 2019 г. линията на бедност за област Смолян е 445.60 лв. средно месечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 23.2% от населението на областта.

### 1. Основни индикатори за бедност в област Смолян

	2015	2016	2017	2018	2019
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	264.0	299.3	309.9	334.0	445.6
Относителен дял на бедните - % от населението	25.1	22.3	20.9	16.8	23.2
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	55.5	47.2	48.6	43.8	40.5
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	36.6	27.7	31.1	24.8	26.8
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	6.1	5.4	7.1	5.8	5.8
Неравенство в разпределението на дохода - Коефициент на Джини <sup>1</sup>	30.5	31.9	36.3	28.3	32.0

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност нараства с 33.4%, а относителният дял на бедното население нараства с 6.4 процентни пункта.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2019 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 23.2 до 26.8%, или с 3.6 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 40.5%, или със 17.3 процентни пункта.

<sup>1</sup> Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

## Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. За оценка на материалните лишения на домакинствата се използват девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги (табл. 2).

### 2. Показатели за материални лишения през 2019 година в област Смолян

	Въпроси към домакинството, свързани с ограничения	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
1	Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: <ul style="list-style-type: none"> <li>● Заем за покупка на жилището, в което живее домакинството</li> <li>● Наем за жилището, в което живее домакинството</li> <li>● Текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон)</li> <li>● Вноски за погасяване на кредити</li> </ul>	20044	18.9%
2	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	40852	38.6%
3	Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	30337	28.7%
4	Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	35018	33.1%
5	Притежава ли домакинството телефон (вкл. мобилен)	1026	1.0%
6	Притежава ли домакинството цветен телевизор	358	0.3%
7	Притежава ли домакинството автоматична перална машина	2481	2.3%
8	Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	16392	15.5%
9	Ограничава ли се домакинството при отоплението на жилището поради недостиг на средства	12672	12.0%

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на възможностите за едноседмична почивка извън дома (38.6%) и посрещане на неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (33.1%). Успоредно с това 28.7% от лицата се ограничават при консумация на месо, пиле или риба всеки втори ден, 18.9% при заем за покупка на жилището, в което живее домакинството, а 15.5% са тези без автомобил.

През 2019 г. 12.8% от населението в Област Смолян живее с материални лишения (ограничения в 4 от 9 показателя). През 2018 г. този показател е бил 14.3%.

### Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност

Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 59 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 59-годишните с изключение на студентите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтния период.

### 3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 59 навършени години, по пол в област Смолян

	2015	2016	2017	2018	2019
Общо - хил.	12.5	9.6	11.8	3.5	3.9
Относителен дял от населението - %	20.0	15.9	20.3	6.2	7.0

През 2019 г. 3.9 хил. лица на възраст 18 - 59 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 7.0% от населението, като спрямо 2018 г. относителният им дял нараства с 0.8 процентни пункта.

### Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2019 г. 30.1% от населението, или 31.8 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя нараства с 5.9 процентни пункта спрямо 2018 г., при мъжете – със 7.7, а при жените - с 4.0 процентни пункта.

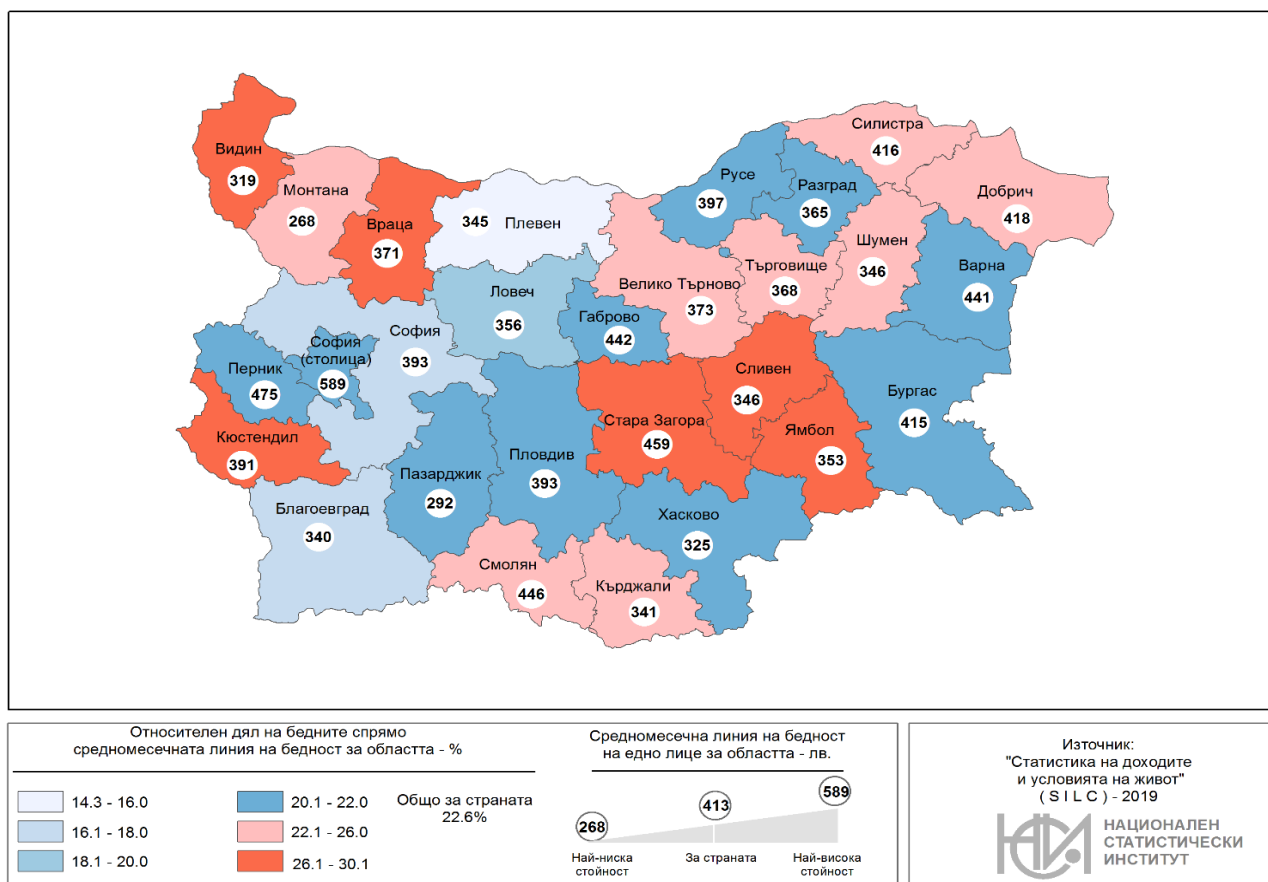
#### 4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол в област Смолян

	2015	2016	2017	2018	2019
Общо - хил.	61.7	53.2	53.1	26.0	31.8
Относителен дял от населението - %	53.9	47.6	48.6	24.2	30.1
Мъже - хил.	30.9	24.7	25	9.1	13
Относителен дял от населението - %	55.2	45.5	47	17.5	25.2
Жени - хил.	30.8	28.5	28.1	16.9	18.9
Относителен дял от населението - %	52.6	49.7	50	30.6	34.6

#### Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

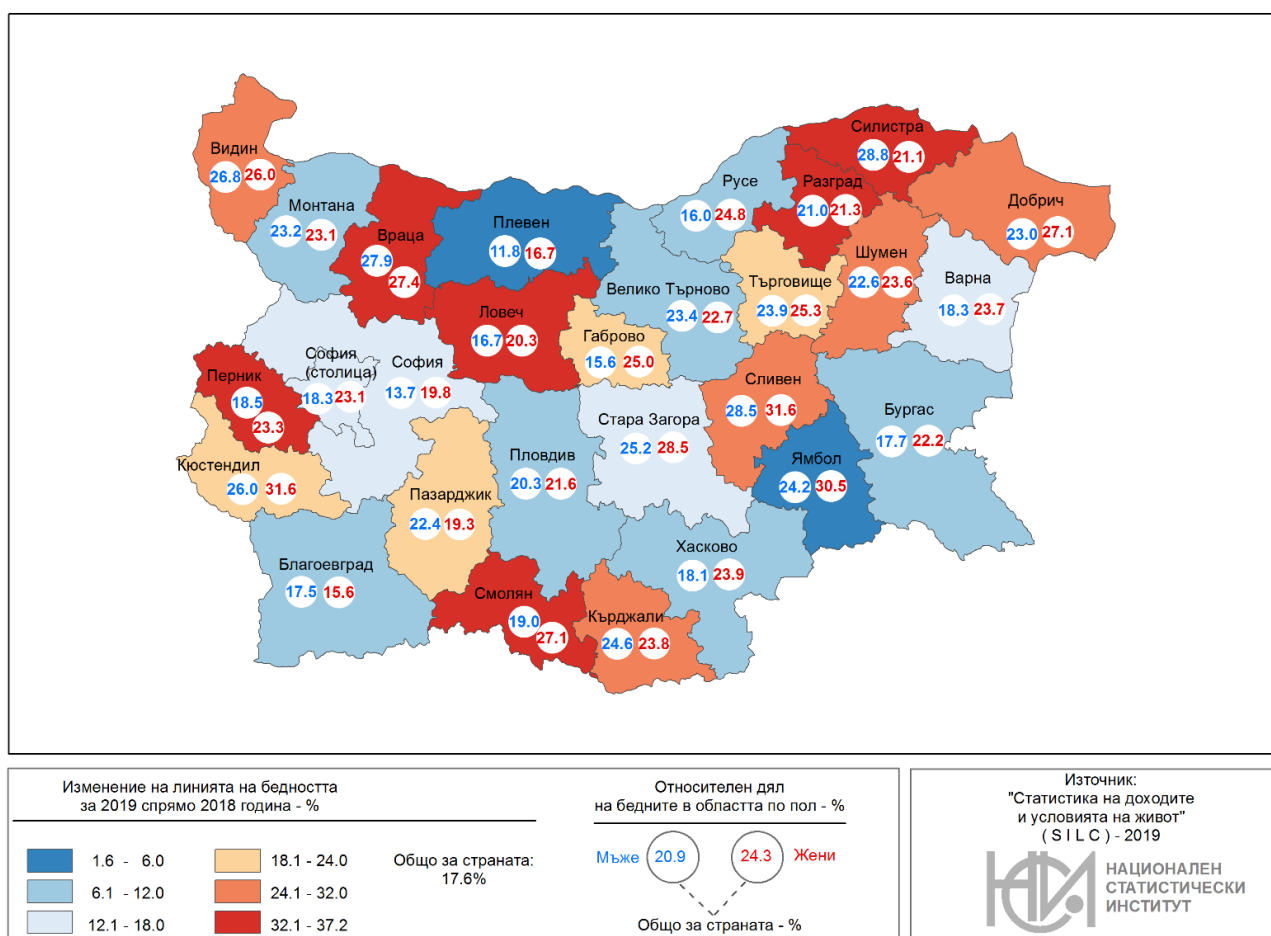
Фиг. 1. Линия на бедност по области през 2019 година



През 2019 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Монтана и Пазарджик - съответно 268 и 292 лв., а най-високата - в област София (столица) (589 лв.), следвана от областите Перник (475 лв.) и Стара Загора (459 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните в областите Сливен – 30.1%, Кюстендил - 28.8%, Враца - 27.7%, и Ямбол - 27.4%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Плевен - 14.3%, Благоевград – 16.5%, София - 16.8%, и Ловеч - 18.5%.

**Фиг. 2. Изменение на линията на бедност за 2019 спрямо 2018 г. и относителен дял на бедните по пол и области**

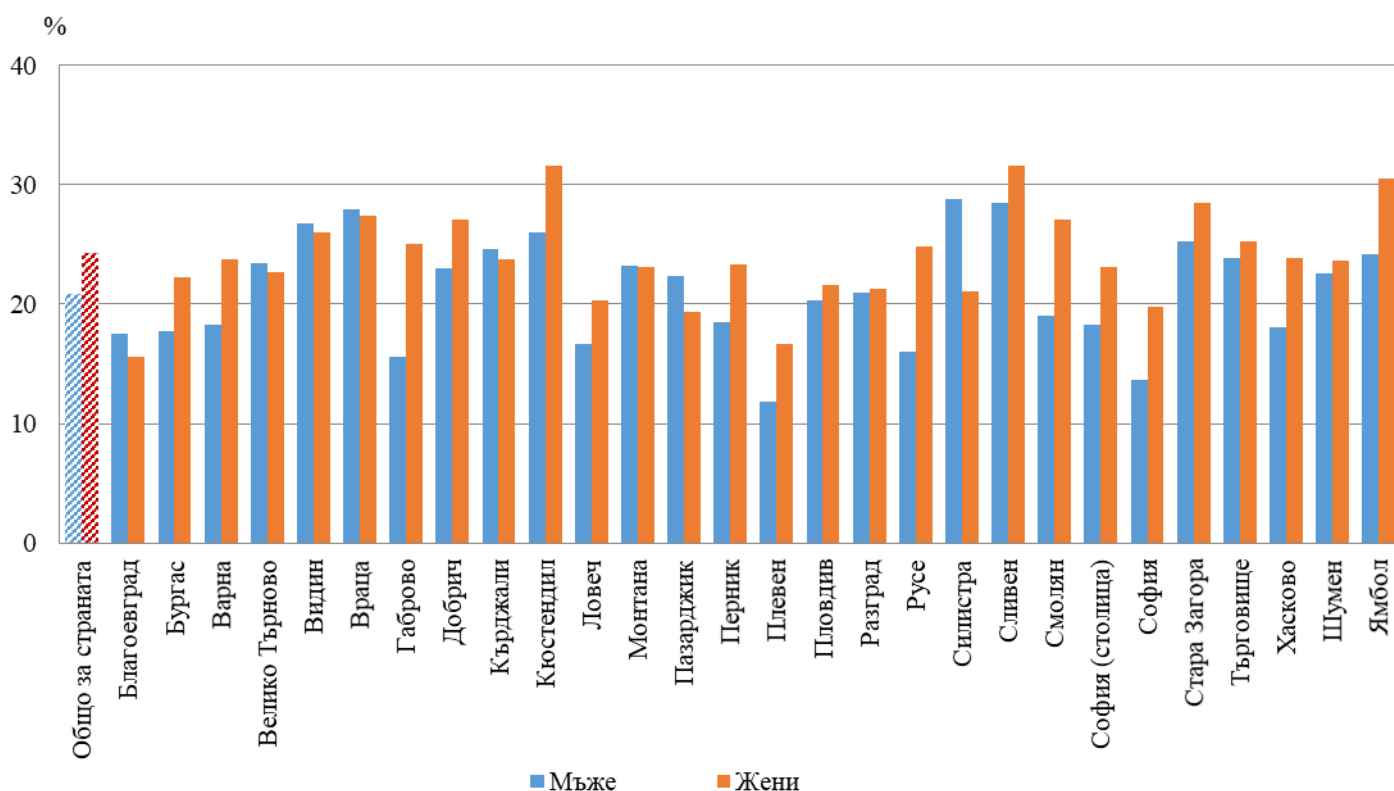


Линията на бедност за 2019 г. нараства спрямо 2018 г. във всички области. С най-голямо нарастване са областите Разград (с 37.2%), Враца (с 34.9%), Ловеч (с 34,7%), Перник (с 34,6%), Смолян и Силистра с по 33,4%. Най-малко увеличение спрямо предходната година се наблюдава в областите Ямбол (с 1.6%), Плевен (с 5.8%), Пловдив (с 6.6%), и Хасково (с 8.8%).

Област Плевен е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 11,8%, а с най-високо равнище е област Силистра - 28,8%. В област Благоевград жените са с най-ниско равнище на бедност – 15,6%, при 31,6% за областите Кюстендил и Сливен.

В областите Габрово, Русе, Смолян, Ямбол, София, Хасково, Кюстендил и Варна, относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В осем области – Монтана, Враца, Велико Търново, Видин, Кърджали, Благоевград, Пазарджик и Силистра, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

**Фиг. 3. Относителен дял на лицата в риск от бедност по пол и области през 2019 година**



## Методологични бележки

Наблюдението за доходите и условията на живот (EU-SILC) като част от Европейската статистическа система (ESS) се осъществява по единна методология, определена с Регламент № 1177/2003 на Европейския парламент и на Съвета, и осигурява информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването (EU-SILC) са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за всяка година в панела е около 7 300 адреса/обикновени домакинства, разпределени във всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на 16 и повече навършени години. Извадката се състои от четири ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение)
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

От 2015 г. с финансовата подкрепа на Европейската комисия се проследяват домакинствата от 9-а и 10-а ротационна група съответно за пета и шеста вълна на участие. Размерът на извадката за 2019 г. включва 8 815 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната.

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

### Основни понятия

#### Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

#### Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в информационна система „Инфостат“ на НСИ.